LUX FILM DAYS

3 FILMS
24 LINGWA
28 PAJJIŻ

TONI ERDMANN
Maren Ade
il-Ġermanja, l-Awstrija, ir-Rumanija

LUX FILM PRIZE
IL-PARLAMENT EWROPEW
IMPENN FAVUR IL-KULTURA

10 years

Parlament Ewropew

TONI ERDMANN

FILM TA' MAREN ADE

Meta missier Ines, mara b'kariga ma' kumpanija kbira Ġermaniża bbażata f'Bucharest, imur iżurha mingħajr ma javżaha minn qabel, ma tiddejjaqx turih l-eżasperazzjoni tagħha. Ħajjitha tkun organizzata mija fil-mija, iżda meta missierha jistaqsiha tħosshiex kuntenta, Ines ma rnexxilhiex twieġbu, u dan joħloq taqlib kbir fiha. Missier, li jiffrustraha u jġiegħlha tistħi, jagħmel minn kollox biex din terġa' ssib is-sens f'ħajjitha, u jivvinta personaġġ: il-brikkun Toni Erdmann...

Għalkemm l-isfida drammatika tar-rakkont tikkonsisti l-aktar f'din ir-relazzjoni diffiċli, il-film fih daqqa komika mhux mistennija minħabba l-kapaċità tal-missier li jassumi rwoli assurdi u li b'dan il-mod jgħaddi biż-żmien lill-persuni fil-poter fl-ambjent tax-xogħol ta' bintu. Fl-aħħar nett, il-personaġġ iservi ta' indikatur tal-inugwaljanzi soċjali u ekonomiċi kbar li joħolqu dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet tal-globalizzazzjoni ekonomika.

KUMMIEDJA BLA ĦSIEB

Meta ġie ppreżentat fil-Festival ta' Cannes 2016, *Toni Erdmann* saħħar kemm lill-kritiċi kif ukoll lill-pubbliku bl-umoriżmu grottesk tiegħu, u l-film spiss ġie meqjus bħala kummiedja għad li l-mumenti komiċi huma bla dubju inqas frekwenti milli wieħed jista' jistenna mal-ewwel daqqa' t'għajn. L-umoriżmu huwa madankollu punt ta' tluq faċli għall-film, u bi ftit riflessjoni jibdew joħorġu faċilment, fil-koppja kontrastanti tal-missier u bintu, il-figuri klassiċi taċ-ċirku: *Augusto* u l-buffu l-abjad.

Winfried, il-missier, jassumi b'mod viżibbli r-rwol tiegħu ta' buffu mal-attributi tradizzjonali ta' Augusto, l-irtokk eżaġerat, dentatura grotteska minflok l-imnieħer aħmar, il-parrokka, il-ħwejjeġ li jiġuh baħar, ċerta eżaġerazzjoni, impertinenza u guffaġni xi ftit jew wisq taparsi. L-għadd ta' azzjonijiet li jieħu biex jislet daħka immedjata bl-eżuberanza tiegħu, il-gaffes jew il-provokazzjonijiet lil sħabu meqjusa ftit jew wisq bħala vittmi.

Min-naħa l-oħra, bintu Ines għall-ewwel tidher bħala personaġġ estremament serju mingħajr ebda sens ta' umoriżmu, li tissaporti, mingħajr wisq paċenzja, l-imġiba mhux ortodossa ta' missierha. Hekk kif tiżvolġi l-istorja, joħorġu fid-dieher ir-rwol u l-potenzjal komiċi tagħha, b'mod partikolari meta tilqa' lill-mistednin tagħha għarwiena ħuta. Hawnhekk naraw f'Ines il-karatteristiċi tal-buffu l-abjad, b'mod partikolari dawk fiżiċi: Ines hi l-personaġġ li trid tibqa' impassibbli fi kwalunkwe ċirkostanza, dik li d-dehra tagħha tibqa' dejjem serja, dik li jeħtieġ tibqa' dinjituża. Fir-realtà, is-serjetà superfiċjali tagħha taħbi l-qawwa traġikomika.

STORJA SERJA, JEKK MHUX DRAMMATIKA

Il-film, madankollu, mhuwiex film taċ-ċirku. Anzi, buffu fil-ħajja veru jista' jġiegħel lin-nies ta' madwaru jħossuhom skomdi, u fil-fatt hekk jiġrilu Winfried ma' bintu meta jidħol fid-dinja professjonali tagħha, u jiddestabbilizaha ripetutament fil-forma ta' Toni Erdmann. Nistgħu niftakru b'mod partikolari dik ix-xena li fiha Ines, wara ġurnata xogħol diffiċli, tkun f'ristorant ma' żewġt "iħbieb" u jitfaċċa missierha, liebes parrokka, u jagħmilha tabirruħu l-kowċ ta' Ion Tiriac. Jekk Toni jdaħħaq lill-ispettaturi u liż-żewġt "iħbieb", Ines, għall-kuntrarju, tidher skomda ħafna, u dan nifhmuh faċilment, minkejja li tipprova tidher kalma.

L-isfida drammatika tal-film tidher daqstant faċilment peress li missier u l-bint kienu tbiegħdu minn xulxin, u Ines kienet qed tgħix f'dinja kompletament differenti minn dik ta' missierha: jistgħu jerġgħu jingħaqdu jew jerġgħu jsibu lil xulxin qabel separazzjoni definittiva? Din l-isfida qawwija toħroġ b'mod ċar fil-bidu tal-film mal-mewt tal-kelb xiħ ta' Winfried, li jservi biex jixkatta l-istorja kollha: anke jekk dan mhuwiex spjegat espliċitament, dan jinftiehem faċilment li għall-missier dan

l-avveniment iservi ta' tfakkira li qed jixjieħ, u dan xprunah biex imur Bucharest biex jiltaqa' ma' bintu.

Barra minn hekk, il-film se jittanta lil din l-aspettattiva, billi jgħaqqad il-fatt li ż-żewġ personaġġi reġgħu sabu lil xulxin mal-mewt apparenti jew imħabbra tal-missier fit-trasvestiment tiegħu ta' Bulgaru: wieħed jaħseb li se jtih attakk tal-qalb minkejja li fl-aħħar mill-aħħar iqum, imbagħad għandna ellissi u bis-saħħa tagħha tibda x-xena li jmiss: il-wasla ta' bintu għal funeral li għal mument naħsbu li hu l-funeral tal-missier, qabel ma nsiru nafu li fil-fatt hija n-nanna li mietet. Il-kwistjoni ewlenija, il-mewt, għaldaqstant hija preżenti, anke jekk hija newtralizzata b'ħila permezz ta' din il-mossa fix-xeneġġatura: il-mewt tan-nanna tieħu post dik tal-missier, u hija inqas drammatika għall-ispettatur, li bilkemm ikun sar jafha.

ID-DINAMIKA DRAMMATIKA

L-isfida drammatika tal-film hi ċara ħafna, iżda kull sekwenza għandha d-dinamika tagħha, ikkaratterizzata mill-konfront bejn il-missier u bintu, li b'mod reċiproku jippruvaw jieħdu vantaġġ simboliku fuq xulxin. Altru milli jfittxu r-rikonċiljazzjoni, fil-fatt għandhom relazzjoni ta' kunflitt impliċitu fejn wieħed jipprova jimponi ruħu fuq l-ieħor. Il-konfront, kif jesprimi Winfried, huwa bla dubju bbażat fuq il-valuri fundamentali tal-eżistenza, iżda malajr isir kunflitt ta' personalitajiet. U jekk Winfried donnu li jiddomina lil Ines minħabba l-istatura u s-sens ta' umoriżmu tiegħu, malajr nindunaw li hi kapaċi ttih ir-risposta u ddawwar is-sitwazzjoni favuriha: meta hu jgħidilha b'ironija f'waħda mill-ewwel xeni li kien għadu kemm sab bint sostituttiva, hija twieġbu bil-kalma kollha li għalija tajjeb, u li dan jiffrankalha li jkollha ċċempillu f'għeluq sninu! F'Bucharest ukoll, hija faċilment ittih ir-risposta meta jkellimha dwar il-kuntentizza u t-tifsira tal-ħajja: b'kalma mżewqa bi ftit ironija, hi tlumu tal-kliem tqil li juża u b'ħila kbira, iddawwar il-mistoqsija lura fuqu.

Wara, meta jidher fil-forma ta' Toni Erdmann, Winfried jirbħilha permezz tal-ġesti grotteski tiegħu u jirnexxielu jġiegħelha tħossha skomda f'diversi okkażjonijiet, matul ix-xena fir-ristorant diġà msemmija jew meta jitfaċċa fit-terrazzin tal-uffiċċji fejn ikollu l-wiċċ li juża kuxxin li jagħmel il-ħsejjes ta' gass uman!

Ines, minkejja l-apparenza petita tagħha, tiżvela ruħha bħala avversarju iebes, u pereżempju tieħu l-inizjattiva li tistieden lil missierha għal serata mal-ħbieb tagħha fejn hi tagħmilha tabirruħha li tikkonsma l-kokaina quddiemu u fejn il-kollega (u maħbub) tagħha iġib ruħu b'mod oxxen bi flixkun tax-xampanja muri b'mod falliku. L-attitudni kollha tagħha hija intiża sabiex tippreżenta lil missierha b'immaġni ġdida tagħha nnifisha, inkwetanti u mbiegħda ħafna minn dik ta' tifla ċkejkna li missierha ċertament kellu dwarha, u li ġġiegħlu jħossu skomdu f'dan l-ambjent li huwa fundamentalment barrani għalih. Ninnotaw, madankollu, li hi fil-verità ma tiħux vantaġġ tas-sitwazzjoni, u finalment tippreferi titlaq min-nightclub mingħajr ma tipprova tikseb rebħa simbolika: fl-aħħar mill-aħħar hija Ines li timxi d-distanza li kienet qed tisseparaha minn missierha.

Iżda qabel din ix-xena ta' rikonċiljazzjoni, il-logħob tal-poter jiżdied fl-intensità, partikolarment matul iż-żjara fis-sit tat-tħaffir għaż-żejt fejn hi tuża lil missierha biex tagħmel pressjoni fuq id-diriġent Rumen, sal-punt li ċajta goffa ta' Winfried tikkawża t-tkeċċija ta' wieħed mill-ħaddiema. Il-missier jinqabad fin-nassa tiegħu stess, dik tat-travestiment tiegħu, u bintu toqtlu simbolikament fil-karozza u tgħidlu li l-iżvilupp ekonomiku tal-pajjiż jinvolvi dan it-tip ta' tkeċċijiet ta' ħaddiema, minkejja s-sentimentaliżmu "ambjentalista" inġenwu tiegħu.

Mifxul, il-missier imur għaldaqstant għand dik ir-Rumena li kellu l-business card tagħha, u hemmhekk jagħmilha tal-Ambaxxatur Ġermaniż. Għal darb'oħra, il-logħob tal-poter jinqaleb, u bintu taqa' fin-nassa ta' din il-kummiedja u jkollha l-ewwel tpinġi fuq il-qoxra ta' bajda u wara taqla' l-garġi tkanta quddiem il-familja kollha. Iżda, b'ħafna dinjità, titlaq u tħalli lil missierha warajha.

IR-RITMU U L-QOFOL TAL-FILM

B'dan il-logħob tal-poter, kull xena għandha d-dinamika tagħha b'mod li wieħed ma jkunx jista' jimmaġina kif se tispiċċa: rebħa għall-missier jew rebħa għal bintu? U jekk l-umoriżmu huwa preżenti sikwit, ninnotaw ukoll li r-reġista ma tiddejjaqx ittawwal diversi sekwenzi tal-film, li fil-fatt idum aktar minn sagħtejn u nofs: għalkemm il-parti l-kbira tal-ispettaturi jkollhom l-impressjoni li l-film huwa kummiedja, ix-xeni differenti huma ppreżentati kważi f'ħin reali, u dan jippermetti b'mod partikolari li tinħoloq ċerta skumdità. It-tensjoni ta' kull personaġġ tinħass f'diversi okkażjonijiet: fir-ristorant, fin-nightclub, fis-sit tat-tħaffir għaż-żejt, fil-familja Rumena..., anke jekk l-umoriżmu xi drabi jippermettilna nidħku. B'hekk, l-ewwel laqgħa fl-ambaxxata mas-CEO Henneberg li mbagħad jistieden lil missier Ines jieħu grokk ma' bintu, hija mimlija b'logħob moħbi rifless fl-espressjonijiet puliti: anke jekk, bħall-missier, ma nifhmux it-tifsira tagħha, ix-xena hija twila biżżejjed biex inħossu jinħoloq sens ta' skumdità kbira, speċjalment meta nimmaġinaw li Ines għamlet xi ċuċata (jew li daħlet fin-nassa tas-CEO).

Din it-tensjoni hija viżibbli ħafna anke fix-xena li hija l-qofol tal-film, il-festin bejn il-kollegi fejn kulħadd jispiċċa għarwien ħuta b'mod li l-ispettaturi lanqas jistgħu ma jidħkux! Lil hinn mill-aspett komiku, dan il-mument ta' qofol joħroġ ukoll it-tifsira profonda tal-film. Fil-fatt, fiha m'hemmx konfront bejn il-missier u bintu, u hija Ines li, sottomessa għal pressjoni psikoloġika, tiddeċiedi f'daqqa li tinża' u li tilqa' lill-mistednin għarwiena ħuta: dan il-ġest ċertament għandu tifsira metaforika, u din l-għera hija kemm fiżika kif ukoll morali. Ines tabbanduna il-falzitajiet li kienet tuża sa dak il-waqt f'dik id-dinja ta' illużjonijiet u gideb. U hija din ir-rinunzja li tippermettilha tasal għal rikonċiljazzjoni ma' missierha, li ftit wara jitfaċċa fl-aktar travestiment assurd possibbli! Nifhmu li jekk it-travestimenti ta' Toni Erdmann huma viżibbli u tad-daħk, dawk li jeżistu fid-dinja ta' Ines huma inviżibbli u drammatiċi u qed jivvelenawlha ħajjitha, sakemm hija tasal tiddeċiedi li taqbad direzzjoni ġdida.

Mhuwiex ċar jekk huwiex il-konfront ma' missierha li wassal għal din il-bidla fid-direzzjoni, u nistgħu naħsbu li l-akkumulazzjoni tal-gideb, perċettibbli matul il-film kollu, kellha rwol deċiżiv, b'mod partikolari meta d-diriġent tagħha jitlobha torganizza festin b'atmosfera suppost rilassata u maħsuba biex issaħħaħ ir-rabtiet fit-tim meta fil-verità naraw kif Ines tesperjenzaha bħala d-definizzjoni tal-ipokresija. Hemm xena oħra li toħroġ fid-dieher, b'mod partikolari, il-gideb u l-falzitajiet tad-diriġenti fil-livelli għolja ta' dan l-ambjent ta' negozju: il-kap tagħha, Gerald, jissuġġerilha wara laqgħa mas-CEO Henneberg li torqod ma' Tim, il-kollega Rumen, biex trattbu u tissaħħaħ l-istrateġija implimentata.... Ines hekk tagħmel fil-fatt, iżda malajr nindunaw li dan is-sieħeb Rumen diġà kien il-maħbub tagħha, u fil-kamra tal-lukanda fejn jiltaqgħu, hu jgħidilha li Gerald jaf bir-relazzjoni ta' mħabba tagħhom, li suppost kienet sigrieta. Kull wieħed minnhom għalhekk jilgħab logħba doppja jew tripla, imma huwa hawnhekk li Ines tixba' f'din is-sitwazzjoni kollha qerq: hi tirrifjuta li jkollha x'taqsam miegħu bl-iskuża li ma tixtieqx titlef il-"ġibda" tagħha, u titlob lill-maħbub tagħha jeġakula fuq il-gallettini żgħar imħollija mill-persunal tal-lukanda! Ix-xena hi farseska, iżda tirrifletti tajjeb l-ipokresija estrema u l-vjolenza morali li ssaltan f'dan l-ambjent ta' negozju li lest iġiegħel lit-tfajla tikkonċedi lilha nnifisha, u huwa dan li jwassal għall-ewwel ċaqliqa fl-identità tagħha.

IR-RUMANIJA FL-ISFOND

Ir-reġista tiffoka l-aktar fuq ir-relazzjoni personali bejn it-tfajla u missierha, iżda tagħmel enfasi wkoll fuq ir-relazzjonijiet mad-diversi kollegi jew diriġenti. Għalkemm il-gideb li jaħbi logħob tal-poter evidenti jidher li jiddomina dan l-ambjent ta' negozju, il-ġeografija tal-postijiet turina kuntest soċjali ħafna usa': id-ditta ta' konsulenza fejn taħdem Ines fil-fatt għandha l-għan li tmexxi r-ristrutturazzjoni tal-industrija taż-żejt fir-Rumanija biex tagħmilha trendi aktar, anke jekk dan isir akkost ta' ħafna sensji. Iżda dan l-aspett jidher biss gradwalment, il-film jiffoka l-ewwel fuq il-postijiet privileġġati — ambaxxata, lukandi lussużi, uffiċċji ta' kumpaniji kbar, nightclubs... — li tiffrekwenta t-tfajla. Meta missierha jitlaq qabel ma

jerġa' jitfaċċa ftit wara bħala Toni Erdmann u hi ssellimlu mill-għoli tal-gallerija, il-kamera turina b'mod diskret in-naħa l-oħra tax-xenarju minħabba li mat-tarf tal-isfond naraw djar dilapidati u mdawra b'ħajt opak, li jidher li jagħmlu parti minn kwartier tal-agħar kwalità. Is-segregazzjoni soċjali hi viżibbli, u r-Rumanija "reali" tidher biss f'mumenti bħal meta Ines ikollha tirrikorri għand in-"nies tas-sengħa" lokali biex tiftaħ il-manetti li missierha jkun nesa ċ-ċwievet tagħhom!

Naturalment, huwa waqt iż-żjara fl-impriża tat-tħaffir għaż-żejt li d-differenza bejn iż-żewġ dinjiet toħroġ fid-dieher fil-brutalità kollha tagħha: wieħed jara hawnhekk il-konsegwenzi tal-pjanijiet li tħejjew u tad-deċiżjonijiet li ttieħdu fl-uffiċċji kummerċjali, li l-ħaddiema Rumeni ma jafu xejn dwarhom, minkejja li hemm il-futur tagħhom involut. Din id-disparità donnu li ma tantx tinkwetaha lil Ines, li meta tmur lura fil-karozza tiġġustifika din il-politika permezz tal-allegati vantaġġi għall-iżvilupp ekonomiku, u fit-tmiem il-film naraw ukoll li hi ma tkunx telqet b'mod definittiv mill-ambjent tan-negozju iżda sempliċiment biddlet il-kumpanija ta' konsulenza li taħdem magħha. Iżda l-perspettiva tagħna mhix dik ta' Ines, u d-deskrizzjoni ta' dak l-univers, tal-ipokresija u l-krudeltà tar-relazzjonijiet umani li joħorġu fid-dieher fiha jolqtuna!

PUNTI TA' RIFLESSJONI

Apparti l-punti ta' analiżi msemmija hawn fuq, diversi aspetti tal-film *Toni Erdmann* jixirqilhom aktar riflessjoni.

Ir-relazzjonijiet bejn is-sess maskili u dak femminili wkoll huma relazzjonijiet ta' dominanza. F'din il-perspettiva, huwa interessanti li nanalizzaw ir-relazzjonijiet ta' Ines mal-kollegi u d-diriġenti tagħha: x'inhuma l-allużjonijiet tal-film fir-rigward tar-relazzjonijiet bejn is-sessi? In-nisa huma kkunsidrati b'mod differenti mill-irġiel? U dawn id-differenzi huma espliċiti jew moħbija? Kif tiġi eżerċitata d-dominanza bejn is-sessi?

X'inhi eżattament l-istrateġija ekonomika murija f'*Toni Erdmann* ? X'inhu r-rwol tal-personaġġi differenti Ġermaniżi u Rumeni?

les grignoux

10 SNIN TA' ĊINEMA EWROPEA GĦALL-EWROPEJ

Il-Parlament Ewropew għandu l-unur jippreżenta t-tliet films li qegħdin jikkompetu għall-PREMJU LUX 2016:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX ***(Hekk kif niftaħ għajnejja),***
film ta' Leyla Bouzid
Franza, it-Tuneżija, il-Belġju, l-Emirati Għarab Magħquda

MA VIE DE COURGETTE ***(Ħajti bħala Zukkini)***, film ta' Claude Barras
l-Iżvizzera, Franza

TONI ERDMANN, film ta' Maren Ade
il-Ġermanja, l-Awstrija, ir-Rumanija.

Dawn l-istejjer multidimensjonali, il-frott tad-dedikazzjoni u tal-kreattività bla qies ta' reġisti żgħażagħ Ewropej b'ħafna talent, se jintwerew waqt il-ħames edizzjoni tal-JIEM TAL-FILMS LUX.

IL-PREMJU LUX

Il-kultura tiżvolġi rwol fundamentali fit-tiswir tas-soċjetajiet tagħna.

B'dan il-ħsieb, il-Parlament Ewropew nieda l-PREMJU LUX fl-2007 bl-għan li jtejjeb id-distribuzzjoni tal-films Ewropej fl-Ewropa u jqajjem dibattiti u diskussjonijiet fl-Ewropa kollha dwar kwistjonijiet ewlenin tas-soċjetà.

Il-PREMJU LUX hu inizjattiva unika. Filwaqt li l-biċċa l-kbira tal-koproduzzjonijiet Ewropej jintwerew biss fil-pajjiż tal-oriġini u rarament jiġu distribwiti bnadi oħra, anke fi ħdan l-UE, il-PREMJU LUX joffri opportunità rari li tliet films Ewropej jiġu sottotitolati fl-24 lingwa uffiċjali tal-Unjoni Ewropea.

Ir-rebbieħ tal-PREMJU LUX se jintgħażel mill-Membri tal-Parlament Ewropew u jitħabbar nhar it-23 ta' Novembru 2016.

ARA,
IDDIBATTI
U VVOTA

IL-JIEM TAL-FILMS LUX

Il-PREMJU LUX ta lok ukoll għall-JIEM TAL-FILMS LUX. Mill-2012, it-tliet films li jkunu qed jikkompetu għall-PREMJU LUX jiġu ppreżentati lil pubbliku Ewropew usa' fil-JIEM TAL-FILMS LUX.

Il-JIEM TAL-FILMS LUX huma stedina għal esperjenza kulturali memorabbli li tittraxxendi l-fruntieri. Bejn Ottubru u Diċembru 2016 tista' tingħaqad ma' dilettanti taċ-ċinema mill-Ewropea kollha u tassisti għall-wiri ta' *Hekk kif niftaħ għajnejja, Ħajti bħala Zukkini* u *Toni Erdmann* f'waħda mill-24 lingwa uffiċjali tal-Unjoni Ewropea. Tinsiex tivvota għall-film favorit tiegħek permezz tas-sit web tagħna luxprize.eu jew fil-paġna Facebook tagħna!

RAKKOMANDAZZJONI TAL-PUBBLIKU

Ir-Rakkomandazzjoni tal-Pubbliku hija l-premju tal-għażla tal-poplu tal-PREMJU LUX. Tinsiex tivvota għal *Hekk kif niftaħ għajnejja, Ħajti bħala Zukkini u Toni Erdmann*! Jaf ikollok l-opportunità li tintgħażel biex tattendi l-Festival taċ-Ċinema Internazzjonali Karlovy Vary f'Lulju 2017 — fuq stedina tal-Parlament Ewropew — u tħabbar il-film rebbieħ tar-Rakkomandazzjoni tal-Pubbliku.

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

QA-04-16-594-MT-N

REĠISTA: Maren Ade

XENEĠĠATURA: Maren Ade

ATTURI: Sandra Hüller, Peter Simonischek, Michael Wittenborn, Thomas Loibl, Trystan Pütter, Lucy Russell, Hadewych Minis, Vlad Ivanov, Victoria Cocias

DIRETTUR TAL-FOTOGRAFIJA: Patrick Orth

PRODUTTURI: Janine Jackowski, Jonas Dornbach, Maren Ade, Michel Merkt

PRODUZZJONI: Komplizen Film

KOPRODUZZJONI: Coop99 Filmproduktion, KNM, Missing Link Films, SWR/WDR/Arte

SENA: 2016

TUL: 162’

ĠENERU: Rumanz

PAJJIŻI: il-Ġermanja, l-Awstrija, ir-Rumanija

VERŻJONI ORIĠINALI: il-Ġermaniż, l-Ingliż